
[2019-32 i 33-RE](#)

CAUSA 2019-32 i 33-RE

(Mayol González i Laplana Moraes c/ Principat d'Andorra)

Números de registre: 202-2019 i 203-2019. Recursos d'empara

Sentència del 9 de setembre del 2019

BOPA núm. 79, del 25 de setembre del 2019

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atesos els escrits presentats i registrats al Tribunal Constitucional, el 18 d'abril del 2019, per la representació processal del Sr. Xavier Mayol González i del Sr. Luis Pablo Laplana Moraes, respectivament, mitjançant els quals interposa sengles recursos d'empara contra els autes del 18 d'octubre del 2018, del 27 de novembre del mateix any i del 27 de març del 2019, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut, a l'accés a la justícia i al recurs, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que retrotregui les actuacions al moment anterior al pronunciament de l'aute del 18 d'octubre del 2018, "havent-se de dictar un de nou en el quin s'admeti a tràmit el recurs d'apel·lació interposat contra l'aute de data 16 de juliol de 2018", dictat pel Tribunal de Corts. Així mateix, sol·licita que s'oficiï al Tribunal de Corts i al Tribunal Superior de Justícia per tal que aportin còpia dels 7 procediments que ressenya, tenint tots ells com origen la causa 6000173/2016;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist que el magistrat, Sr. Joan Manel Abril Campoy, va plantejar la seva inhibició en aquesta causa, la qual va ser acceptada pel Ple del Tribunal;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 17 de juny del 2019, que va acumular els recursos d'empara 2019-32-RE i 2019-33-RE i va admetre a tràmit, amb efectes suspensius, la causa acumulada;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 9 de juliol del 2019, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe de la magistrada ponent, Sra. Laurence Burgogue-Larsen;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 16 de juliol del 2018, el Tribunal de Corts va dictar sengles autes mitjançant els quals decidia, entre d'altres, oficial el Departament de Tributs i Fronteres per tal que informés de les declaracions de l'impost sobre la renda de les persones físiques dels darrers exercicis fiscals presentats pels recurrents.

1.2. La representació processal dels recurrents va presentar els recursos d'apel·lació corresponents contra aquesta decisió, i, el 18 d'octubre del 2018, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar sengles autes en què inadmetia l'apel·lació, per tal com considerava que no s'emmarcava en cap dels supòsits previstos en els articles 195 i 196 del Codi de procediment penal.

1.3. La representació processal dels recurrents va interposar els incidents de nul·litat d'actuacions corresponents contra aquesta decisió d'inadmissió, els quals van ser inadmesos a tràmit pels mateixos motius mitjançant els autes respectius del 27 de novembre del 2018.

1.4. Fonamentant-se en l'article 18 quater de la Llei transitòria de procediments judicials, la representació processal dels recurrents va interposar els respectius recursos d'apel·lació contra la desestimació de l'incident de nul·litat d'actuacions. El 27 de març del 2019, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar sengles autes en què els inadmetia igualment a tràmit.

1.5. El 18 d'abril del 2019, la representació processal del Sr. Xavier Mayol González i del Sr. Luis Pablo Laplana Moraes va interposar sengles recursos d'empara contra els autes del 18 d'octubre del 2018, del 27 de novembre del mateix any i del 27 de març del 2019, dictats, respectivament, per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut, a l'accés a la justícia i al recurs, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica dels recurrents

- En primer terme, els recurrents al·leguen la vulneració del seu dret a un procés degut per tal com la Sala Penal va inadmetre els seus recursos d'apel·lació *in limine litis*, sense seguir el procediment legalment establert i sense donar trasllat del seu escrit a les parts contràries.

- En segon terme, al·leguen la vulneració dels drets a l'accés a la justícia i al recurs. Destaquen que el motiu de la inadmissió a tràmit dels seus recursos es fonamenta en el fet que aquests recursos no s'emmarquen en cap dels supòsits establerts als articles 195 i 196 del Codi de procediment penal, tanmateix, sense indicar de manera concreta quin seria el supòsit en qüestió.

Així mateix, consideren que la Sala Penal interpreta els articles esmentats com si establissin un *numerus clausus*. No obstant això, citen la jurisprudència constitucional (en concret la sentència del 13 de març del 2014, recaiguda en la causa 2013-34-RE) que considera que la revisió d'una causa per part d'una segona instància és la mecànica habitual que es correspon amb la protecció dels drets fonamentals i amb el compliment de l'exigència constitucional d'un pronunciament complet per part de la Justícia.

- Informen que altres processats en aquesta mateixa causa van interposar recurs d'apel·lació contra les mateixes mesures cautelars adoptades pel Tribunal de Corts i que, en aquells casos, no solament la Sala Penal els va admetre a tràmit, sinó que va deixar sense efecte l'ofici tramés al Departament de Tributs i Fronteres (adjunten en els seus escrits totes les sentències dictades en aquest sentit).

Si bé és cert que aquells recursos d'apel·lació van ser desestimats pel que fa al bloqueig i a l'embargament dels béns, motius que s'emmarquen en els supòsits dels articles 195 i 196 del Codi de procediment penal, van ser estimats en relació amb els oficis tramesos a la Cambra de Notaris i al Departament de Tributs i Fronteres, motius que no estan continguts en els articles esmentats.

- Els recurrents conclouen que en el marc d'una mateixa causa s'ha permès que algunes parts s'hagin pogut defensar i, fins i tot, s'ha acordat que les mesures d'investigació eren il·legals, mentre que per a ells aquestes continuen vigents. La situació és irracional, incomprendible i està absent de qualsevol justificació jurídica, ja que no es pot justificar un tracte desigual que vulnera els seus drets a un procés degut, a la jurisdicció i al recurs.

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que retrotregui les actuacions al moment anterior al pronunciament de l'aute del 18 d'octubre del 2018, "havent-se de dictar un de nou en el quin s'admeti a tràmit el recurs d'apel·lació interposat contra l'aute del 16 de juliol del 2018", dictat pel Tribunal de Corts. Així mateix, sol·liciten que s'oficiï al Tribunal de Corts i al Tribunal Superior de Justícia per tal que aportin còpia de 7 procediments que ressenya, tenint tots ells com origen la causa 6000173/2016.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- En el seu aute del 18 d'octubre del 2018, la Sala Penal constata que el recurs d'apel·lació presentat pels recurrents no s'emmarca en cap dels supòsits previstos en els articles 195 i 196 del Codi de procediment penal i que no impedeix la prossecució de la causa, motius pels quals declara la seva inadmissió a tràmit.

- En l'aute del 27 de novembre del 2018 que resol l'incident de nul·litat d'actuacions presentat pels recurrents, la Sala reitera la mateixa motivació, afegint únicament que el dret al recurs és un dret de configuració legal i que el seu exercici es troba sotmès al compliment de la normativa processal d'aplicació. Conclou, per tant, que no pot admetre els recursos que no es trobin previstos en els articles 194 i 195 del Codi de procediment penal.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal circumscriu el recurs d'empara en la inadmissió a tràmit del recurs d'apel·lació interposat pels recurrents contra la decisió de requerir una informació determinada per part del

- Recorda, citant la jurisprudència del Tribunal Constitucional i la del Tribunal Europeu dels Drets Humans, que el dret al recurs no és un dret absolut i que el legislador ha establert una sèrie de decisions susceptibles d'apel·lació, entre les quals no es troba la decisió impugnada.

- La Llei processal mateixa (article 203 del Codi de procediment penal) preveu un tràmit d'admissió previ a la decisió, i, per tant, d'inadmissió, afegint que l'article 195 d'aquest mateix Codi estableix un *numerus clausus* de les resolucions que es poden apel·lar. Per consegüent, tant el Tribunal de Corts com la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia han interpretat i aplicat de manera reiterada aquesta legislació en aquest sentit.

- Pel que fa a la situació d'altres intervinents en el procés, el Ministeri Fiscal no la considera assimilable, ja que en els altres casos s'havia impugnat la decisió de prendre mesures cautelars de caràcter patrimonial, decisió que sí és susceptible de recurs d'apel·lació.

- Segons el parer del Ministeri Fiscal, aquest fet habilita els recurrents a plantejar la qüestió per les vies ordinàries davant el Tribunal de Corts, però no permet incorporar noves qüestions alienes a l'incident de nul·litat d'actuacions inicial i a la resolució originàriament impugnada o canviar la configuració legal de l'apel·lació.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara acumulat per no haver-se produït cap vulneració dels drets fonamentals al·legats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració del dret constitucional a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10.1 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'aute del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa, la qüestió constitucional que aquest Tribunal ha de resoldre és la de saber si pel fet d'inametre a tràmit *in limine litis* el recurs d'apel·lació formulat respectivament pels recurrents, la Sala Penal ha vulnerat els drets materials reconeguts a l'article 10 de la Constitució relatius a l'equitat del procés, a l'accés al jutge, així com al dret al recurs, interpretats tots ells a la llum del principi d'igualtat, consagrat a l'article 6 de la Constitució.

3.5. Si bé la configuració de les vies de dret és una qüestió de legalitat ordinària, en principi, l'apel·lació en matèria penal és, tanmateix, una qüestió de naturalesa constitucional atès l'article 10.2

in fine de la Constitució d'acord amb el qual "*Es garanteix a tothom el dret (...), en els processos penals, al recurs.*"

3.6. Per consegüent, el legislador ordinari està limitat, en primer lloc, per l'exigència constitucional de l'article 10.2 *in fine* esmentat i, en segon lloc, per la garantia necessària dels drets i de les llibertats susceptibles d'un recurs d'empara (capítols III i IV del títol II de la Constitució). D'acord amb l'article 39.1 de la Constitució, els poders públics no poden limitar l'abast d'aquests drets i llibertats i els tribunals els han de protegir (veg. el FJ tercer de la sentència del 13 de març del 2014, recaiguda en la causa 2013-34-RE).

3.7. La jurisdicció penal superior ha justificat les seves decisions sobre la base del redactat dels articles 195 i 196 del Codi de procediment penal, adduint l'existència d'un *numerus clausus* que limita el dret d'apel·lació en matèria penal a uns casos específics.

3.8. Aquesta justificació ja havia estat emprada en la causa 2013-34-RE anteriorment esmentada, en què el Tribunal Constitucional va considerar que s'havien vulnerat els drets a la intimitat i al secret de les comunicacions (articles 14 i 15 de la Constitució). En la causa que ara ens ocupa no s'al·lega la vulneració d'aquests dos drets, sinó la vulneració dels drets esmentats a l'article 10.1 i 10.2 de la Constitució (veg. el punt 3.4 anterior). L'equitat, l'accés i el recurs són elements substancials del dret a la jurisdicció en relació amb els quals el control del Tribunal Constitucional és més estricte (veg. el punt 3.3 anterior).

3.9. Per consegüent, no existeix cap raó imperiosa que impedeixi a aquest Tribunal Constitucional aplicar *mutatis mutandis*, en aquest cas, la solució adoptada en la causa 2013-34-RE.

3.10. Aquesta aproximació té, *a fortiori*, tot el seu sentit quan s'analitzen els fets d'aquesta causa prenent en consideració el principi d'igualtat, establert a l'article 6 de la Constitució.

3.11. El Tribunal Constitucional considera que les decisions impugnades de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia en aquest recurs d'empara acumulat han vulnerat els drets substancials dels recurrents a tenir un procés degut, a accedir a la justícia, i al recurs, de manera efectiva i equivalent a les altres parts en el procediment penal seguit en contra seva, d'acord amb els apartats 1 i 2 de l'article 10 de la Constitució.

DECISIÓ:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

1. Estimar els recursos d'empara respectius presentats per la representació processal del Sr. Xavier Mayol González i del Sr. Luis Pablo Laplana Moraes.

2. Declarar que s'han vulnerat els seus drets a un procés degut, a l'accés a la justícia i al recurs, reconeguts a l'article 10.1 i 10.2 de la Constitució.

3. Anul·lar els autes del 18 d'octubre del 2018, del 27 de novembre del mateix any i del 27 de març del 2019, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia en el marc de les causes 0000066/2018 i 0000060/2018, respectivament.

4. Retrotreure les actuacions al moment anterior a la data del primer d'aquests autes, per tal que la Sala Penal esmeni la vulneració esmentada.

5. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Xavier Mayol González i del Sr. Luis Pablo Laplana Moraes, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 9 de setembre del 2019.

Dominique Rousseau
President

Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada